

**Міністерство освіти і науки України
Рада молодих учених при Міністерстві освіти і науки України
Рада молодих вчених Київського національного університету
культури і мистецтв
Рада молодих вчених Харківського національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського**

І Всеукраїнський форум молодих вчених «Наукова весна 2021. Культура і мистецтво в сучасному світі»

Збірник матеріалів форуму

**Київ
Видавничий центр КНУКіМ
2021**

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету культури і мистецтв
(протокол № 15 від 18 червня 2021 р.)*

Оргкомітет форуму:

Гуменюк Т. К. – доктор філософських наук, професор, проректор із науково-методичної роботи Київського національного університету культури і мистецтв, заслужений працівник освіти України;

Ващук О. П. – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри криміналістики «Національного університету «Одеська юридична академія», голова Ради молодих учених при МОН України;

Матвєєва К. В. – аспірантка, представник Ради молодих вчених Київського національного університету культури і мистецтв, асоційований член Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України, член Національної спілки театральних діячів України, заступник голови оргкомітету, модератор форуму.

НЗ40 Наукова весна 2021. Культура і мистецтво в сучасному світі : І Всеукраїнський форум молодих вчених : збірник матеріалів форуму (Київ, 28 травня 2021 р.) / МОН України ; Рада молодих учених при МОН України ; Рада молодих вчених КНУКіМ ; Рада молодих вчених ХНУМ імені І. П. Котляревського. Київ : Видавничий центр КНУКіМ, 2021. 102 с.

У збірнику представлені результати досліджень знаних фахівців, науковців, молодих вчених, а також відомих практиків культурно-мистецької галузі, учасників І Всеукраїнського форуму молодих вчених «Наукова весна 2021. Культура і мистецтво в сучасному світі», в яких розглядаються сучасний стан та перспективи розвитку сучасної молодіжної науки у сфері культури і мистецтва, актуальні проблеми культурно-мистецької освіти у викликах часу, практики використання цифрових технологій у сфері культури і мистецтва, а також інтеграція творчих і наукових здобутків молодих вчених у міжнародний науковий простір.

Основна мета заходу: популяризація діяльності активних, талановитих, креативних молодих вчених у галузі культури і мистецтва, сприяння у реалізації їхнього творчого і наукового потенціалу.

ЗМІСТ

Олеся Ващук	Вітальне слово	6
Тетяна Гуменюк	Вітальне слово	7

РОЗДІЛ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ВИКЛИКАХ ЧАСУ

Руслана Лоцман	Україноспів як традиція та арттерапія	8
Зенон Коваль	Особливості культурної дипломатії	11
Катерина Матвєєва	Синергія ароматерапії та хореографії як ефективний естетичний спосіб відновлення організму	13
Анастасія Страханська	Вплив економіки на розвиток сучасного українського кінематографа	15
Віталій Ільницький	Соціально-культурна та інформаційна діяльність бібліотек для дітей в Україні	19
Наталія Стрижко	Естетика каліграфії Китаю	21
Ліза Маркіна	Тінейджери & історико-археологічні музеї Китаю. Виклик часу	25
Анна-Юлія Матис	Режисер – батько вистави	28
Софія Березнюк	Культурні практики як інноваційні методи розвитку культури читання	32

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ МОЛОДІЖНОЇ НАУКИ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

Ірина Петрова	Культурологія в освітньому просторі сучасності	35
Валентина Галацька	Проблема збереження фольклорної пам'яті Придніпров'я як національно-естетичний пріоритет	38
Дар'я Жалєйко	Феномен композиторського стилю В. Сильвестрова	39
Сергій Несмачний	Актуалізація творчого доробку унікального художника-символіста Михайла Сапожникова в експозиції Дніпропетровського художнього музею. Деякі аспекти мистецького соціокультурного проектування	42
Серафим Желєзняк	Теоретичні підходи до вивчення сучасної аудіовізуальної культури	46
Роман Южека	Білінгвізм та його наслідки у сфері культури і мистецтва	48

Сергій Несмачний (спікер Форуму)
*аспірант Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв, м. Київ, Україна
заступник директора з наукової роботи КЗК
«Дніпропетровський художній музей» ДОР»
м. Дніпро, Україна
sergey.nesmachniy@gmail.com*

**АКТУАЛІЗАЦІЯ ТВОРЧОГО ДОРОБКУ УНІКАЛЬНОГО
ХУДОЖНИКА-СИМВОЛІСТА МИХАЙЛА САПОЖНИКОВА
В ЕКСПОЗИЦІЇ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ МИСТЕЦЬКОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО
ПРОЄКТУВАННЯ**

Початок ХХ століття в Україні – це час небаченого злету інтелектуальної думки, виникнення й поступу розмаїття естетичних та філософських концепцій, бурхливого розвитку нових мистецьких напрямів і художніх практик та появи плеяди яскравих творчих індивідуальностей. Співіснування різноспрямованих течій в образотворчому мистецтві – характерна ознака часу. В той час ще активно діють пересувні художні виставки, учасники яких обстоюють принципи демократичного реалізму, і в цей же час низка українських художників освоює сучасні на той момент європейські мистецькі напрями – від імпресіоністичного творчого методу до найактуальніших модерних та авангардних художніх практик.

Ключовою літературно-мистецькою складовою культури того часу був символізм, з ідеями та естетикою якого пов'язана визначальна частина творчого доробку Михайла Сапожникова (1871 – 1937), який жив та працював у Катеринославі-Дніпропетровську в першій третині ХХ століття.

Майже весь відомий мистецький спадок живописця (понад 250 живописних та графічних робіт) зберігається у Дніпропетровському художньому музеї. До музейної збірки твори М. І. Сапожникова потрапили наприкінці 1960-х років, але для експонування та дослідження вони стали доступні лише за часів Незалежності України, після проведення необхідних реставраційних робіт [2, с. 19]. Збірка творів митця надає достатньо цілісне уявлення про його уподобання та пошуки, адже хронологічно охоплює майже весь творчий шлях майстра: від студентських натурних постановок часів навчання в Імператорській Академії мистецтв (1890-х рр.) до пейзажних замальовок-настроїв останніх років життя (1930-ті рр.).

Особливу цікавість у дослідника можуть викликати дві серії символічних картин та відповідний допоміжний матеріал, який складається з натурних етюдів та ескізів. Серії, що об'єднують по 12 картин (Серія №1 «Примари», 1906 – 1916; Серія № 2, 1917 – 1924), значно відрізняються одна від одної за художньою мовою, що є цілком природно, зважаючи на те, що мистецтво символізму неможливо обмежити якимись стилістичними рамками.

У картинах серій, що були створені під враженням від революційних шоків 1905 – 1917 років, Першої Світової та Громадянської війн, Михайло Сапожников у художніх образах-символах прагне віддзеркалити як теми «одвічних» філософських пошуків, так і актуальні погляди свого часу. У фокусі уваги Михайла Сапожникова – діалектично пов'язані всесвіт і людина. Конкретні образи, події та вся історія людства розглядаються автором у площині глобальній – космічній.

Сприйняття творів художника, на думку самого автора, має бути активним, і в глядачеві він імовірно намагається знайти співрозмовника та співавтора, ніж пасивного спостерігача [5]. Відповідно, можливе зовсім різне трактування символічних образів, з огляду на ступінь культурного або освітнього розвитку «співрозмовника». Передбачаючи те, що його думки та ідеї не просто буде зрозуміти відповідно саме до авторського задуму, митець, окрім оригінальної назви, дає кожній картині в серії номер (а значить – і конкретне експозиційне місце), а також підбирає до кожного твору відповідний «коментар» із Біблії.

Мистецький доробок Михайла Сапожникова видається нам винятковим в історії українського мистецтва першої чверті XX століття. Насамперед, на жаль, його ім'я та його живопис, відомі здебільшого вузькому колу знавців.

У новітньому часі (2010-ті рр.) першими кроками на шляху дослідження та репрезентації творчого доробку унікального катеринославського художника стало включення низки його робіт до основної експозиції Дніпропетровського художнього музею [3]. До експозиційного блоку «Модерн. Авангард. Символізм», після реекспозиції 2018 року, увійшли десять творів майстра (дев'ять із яких презентують символістську частину його мистецького спадку), що певною мірою сприяло інтегруванню його імені та творчого доробку до лінії розвитку вітчизняного мистецтва першої чверті XX ст.

Визначними також стали дві мистецькі події, що відбулися навесні 2019 року у Дніпропетровському художньому музеї, а саме: презентація видання «Світ символів Михайла Сапожникова» (автор – В. В. Кулічихін) та відкриття музейного виставкового проєкту «Від Задуму до Втілення. Світ символів Михайла Сапожникова» (куратори – С. М. Несмачний та О.С. Щербина).

Образотворче видання «Світ символів Михайла Сапожникова», де в науково-популярній формі викладені основні факти біографії митця та проілюстровано головні живописні та графічні твори майстра, стало підсумком дослідницької

роботи В. В. Кулічихіна, який протягом довгого часу (працюючи на посадах наукового співробітника, головного зберігача та директора музею) вивчав матеріали щодо біографії та творчої спадщини М. І. Сапожникова. На жаль, передчасна смерть автора у 2016 році не дала змогу досліднику побачити працю свого життя у завершеному вигляді, тому закінчувати справу довелося його колегам, науковим співробітникам музею.

Виставковий проєкт «Від Задуму до Втілення. Світ Символів Михайла Сапожникова» теж став непересічною подією, адже виставку такого формату зали Дніпропетровського художнього музею ще не бачили. В експозиції об'єднали вибрані твори з двох серій символічних картин з ескізами цих робіт, натурними замальовками та етюдами (що зазвичай позбавлені експозиційної уваги), а також «сторінки» з книги Володимира Кулічихіна – смислові «пояснення» до кожної картини та тонко підібрані рядки з поезій відомих авторів «срібного віку». Виставковий проєкт «Від Задуму до Втілення. Світ Символів Михайла Сапожникова» – це виставка-дослідження, «своєрідна спроба відслідкувати шлях митця від ідеї до художнього втілення та показати шлях дослідника від твору до розкриття й потрактування смислу художнього символу» [6]. Кожне полотно розглядається як самостійна робота, до створення якої веде певний, зазвичай невідомий глядачеві, ланцюжок художніх пошуків та узагальнень. Експозиція виставки надала широке поле для глядацької інтерпретації, адже «далеко не завжди достеменно відомо, чи то певний етюд з натури слугував підготовчою працею до картини, чи він – лише поштовх, зерно з якого виростає символічна композиція» [6].

Наступними кроками в контексті актуалізації творчої спадщини творчості М. І. Сапожникова стали впровадження двох мультимедійних проєктів, які презентували в рамках програми мистецької акції «Ніч музеїв 2019», а саме: комп'ютерна анімація твору М. Сапожникова «В затоці» «в якій найбільш загадкова істота з полотна Михайла Сапожникова поворухнулась, а картина «ожила» завдяки комп'ютерній академії ШАГ» [4], та пісочна анімація від студії «Три сестри», спеціально розроблену для музею за мотивами робіт художника. Представлені мультимедійні атракції на сьогодні є невід'ємною частиною музейної експозиції, актуалізуючи мистецький доробок митця засобами сучасних цифрових технологій.

Вихід у світ образотворчого видання «Світ символів Михайла Сапожникова», відкриття виставкового проєкту «Від Задуму до Втілення. Світ Символів Михайла Сапожникова», презентація двох мультимедійних проєктів музею за мотивами робіт митця стали, безумовно, непересічними культурними подіями, означили лише перші кроки на шляху актуалізації мистецького надбання видатного митця, а також усвідомлення творчого спадку художника як перспективної потенції для музейного соціокультурного проєктування.

Безумовно, художня спадщина М. І. Сапожникова потребує подальшого вивчення в контексті виявлення стильових особливостей та естетичних засад символістської творчості митця та осмислення символізму як мистецького вектору в українському культурно-мистецькому просторі першої третини ХХ століття, а комплексне науково-мистецтвознавче дослідження, слугуватиме запорукою того, що, ім'я Михайла Сапожникова міцно увійде до широкого наукового обігу, а постать посяде достойне місце в колі майстрів українського образотворчого мистецтва.

Список використаних джерел

3. Історія українського мистецтва: у 5-ти т. НАН України ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2007. Т. 5: Мистецтво ХХ століття. 1048 с.
4. Куличихин В. В. Мир символів Михайла Сапожникова. Днепр : Литограф, 2018. 176 с.
5. Несмачний С. М. «Модерн. Авангард. Символізм» – нова зала музейної експозиції. *Дніпропетровський художній музей* : офіц. веб-сайт. URL: <http://artmuseum.dp.ua/?p=7726> (дата звернення: 19.05.2021).
6. Ніч музеїв у ДХМ – 2019. *Дніпропетровський художній музей* : офіц. веб-сайт. URL: <http://artmuseum.dp.ua/?p=8218> (дата звернення: 19.05.2021).
1. Сапожников М. И. О символическом творчестве в искусстве. *Аргонавты. Журнал искусств*. Екатеринослав, 1918. №1. С. 23–24.
7. Щербина О. С. Від Задуму до Втілення. Світ Символів Михайла Сапожникова. *Дніпропетровський художній музей* : офіц. веб-сайт. URL: <http://artmuseum.dp.ua/?p=8174> (дата звернення: 19.05.2021).

I Всеукраїнський форум молодих вчених «Наукова весна 2021. Культура і мистецтво в сучасному світі»

**Збірник матеріалів форуму
28 травня 2021 р.**

Літературний редактор:

Кунц Т. В.

Технічне редагування та верстка:

Бережна О. В.

Відповідальний за випуск:

Горбань Ю. І.

Дизайн обкладинки:

Бережна О. В.

Підписано до друку 29.06.2021. Формат 60*84 1/8.
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman, Roboto.
Ум. друк. арк. 11,86. Обл.-вид. арк. 6,10.
Тираж 50.

Видавець Київський національний університет
культури і мистецтв

Видавничий центр КНУКіМ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої
продукції, серія ДК № 4776 від 09.10.2014